

‘Dierziekten zijn niet langer een louter agrarische zaak’

Reflectie

Een onbekende ziekte veroorzaakt veel meer maatschappelijke onrust dan een bekende. Risico's waar we aan gewend zijn, zoals salmonella en roken, worden doorgaans onderschat, terwijl nieuwe bedreigingen zoals exotische dierziekten door hun onbekendheid veel meer angst oproepen. Dat zegt Ron Bergevoet, onderzoeker bij LEI Wageningen UR.

“Tot tien jaar geleden was dierziektebeleid vooral een kwestie van het opstellen van een nauwkeurige kosten-batenanalyse. Economen rekenden uit wat financieel het meest verstandige scenario was. Inenten of niet inenten was een kwestie van een economische afweging. Maar daar kan een minister van landbouw nu niet meer mee volstaan. Voor varkenspest gaat het misschien nog net. Boeren denken ook in economische termen bij het risico op een uitbraak. Dan kun je zeggen: wij voeren een beleid waarbij we ervan uitgaan dat er eens in de tien jaar een uitbraak is en accepteren dat risico. Maar bij veel andere ziektes kan dat echt niet meer. Daarvoor is de maatschappelijke ophef bij het ruimen van dieren veel te groot geworden. Een dierziekte is geen louter agrarische zaak meer.”

Vogelgriep

“De grootste maatschappelijke gevolgen hebben ziektes die ook mensen kunnen treffen, zoals vogelgriep. De dreiging van een wereldwijde pandemie van vogelgriep met miljoenen slachtoffers zorgde twee jaar geleden wereldwijd voor grote beroering. De Nederlandse overheid sloeg bijvoorbeeld massaal Tamiflu in, een virusremmer, voor het geval die uitbraak er kwam.

Wat betreft sociale gevolgen van een uitbraak zijn er drie types dierziekten te onderscheiden. Ziektes die beperkt blijven tot dieren, zoals blauwtong, hebben de minste impact. Ziektes die over kunnen springen naar de mens de meeste. Daartussenin zitten ziektes van dieren met een grote emotionele waarde. Paarden en honden bijvoorbeeld. Die dieren zijn voor veel mensen een deel van het gezin.

Je zag het al bij de uitbraak van vogelpest. Toen verstopten hobbyhouders hun dieren in de badkamer. Bij paarden, honden en katten kan dat nog extremer worden. Daar kun je je geen middeleeuwse bestrijdingstechnieken bij permitteren. Dan krijg je opstand. Stel je voor, al die meisjes van dertien op tv. Dat kan niet. Dus moeten we voor andere middelen zorgen. Het is voor een samenleving moeilijk om om te gaan met onbekende nieuwe bedreigingen. Denk aan de uitbraak van SARS. Die kostte een paar duizend mensen het leven. De paniek

Ron Bergevoet: “Verburg is minister van zestien miljoen consumenten.”

en de economische schade waren echter veel groter dan bij bekende ziektes die veel meer slachtoffers maken: mensen durfden niet meer te reizen, en een half continent lag plat.”

Fantasieën

“De voornaamste reden daarvoor was dat mensen de ziekte niet kenden. Wat je niet weet vul je in met fantasieën, en hoe minder informatie er is, hoe wilder die kunnen worden. Salmonella en Campylobacter vragen iedere dag meer slachtoffers dan de nieuwe ziektes bij elkaar, maar die gevaren kennen we. Je weet dat je een paar dagen leegloopt. Je hebt bovendien ook het gevoel dat je er zelf iets aan kan doen door vlees en eieren goed te bereiden. Dat geeft een gevoel van controle en zorgt ervoor dat je minder bang bent. Bekende risico's waar je zelf wat aan kan doen zijn veel draaglijker dan onbekende. Bij een uitbraak van een onbekende ziekte zijn

er honderdduizend vraagtekens in een samenleving. De slechtste oplossing daarvoor is niet communiceren. Dat heeft China geprobeerd met SARS en dat hielp bepaald niet. Bij een uitbraak moet de overheid juist laten zien dat ze haar best doet om de bevolking optimaal te informeren. Je moet ook zeggen wat je niet weet, maar dan vooral niet vergeten erbij te melden wat je daaraan doet. Ik denk dat LNV dat nu veel beter zou doen dan tien jaar geleden. Toen was het een ministerie voor boeren. Verburg is minister van zestien miljoen consumenten. In de draai-boeken die klaarliggen voor een uitbraak kun je dat goed zien.”

Ron Bergevoet

Ron Bergevoet is onderzoeker bij LEI Wageningen UR.